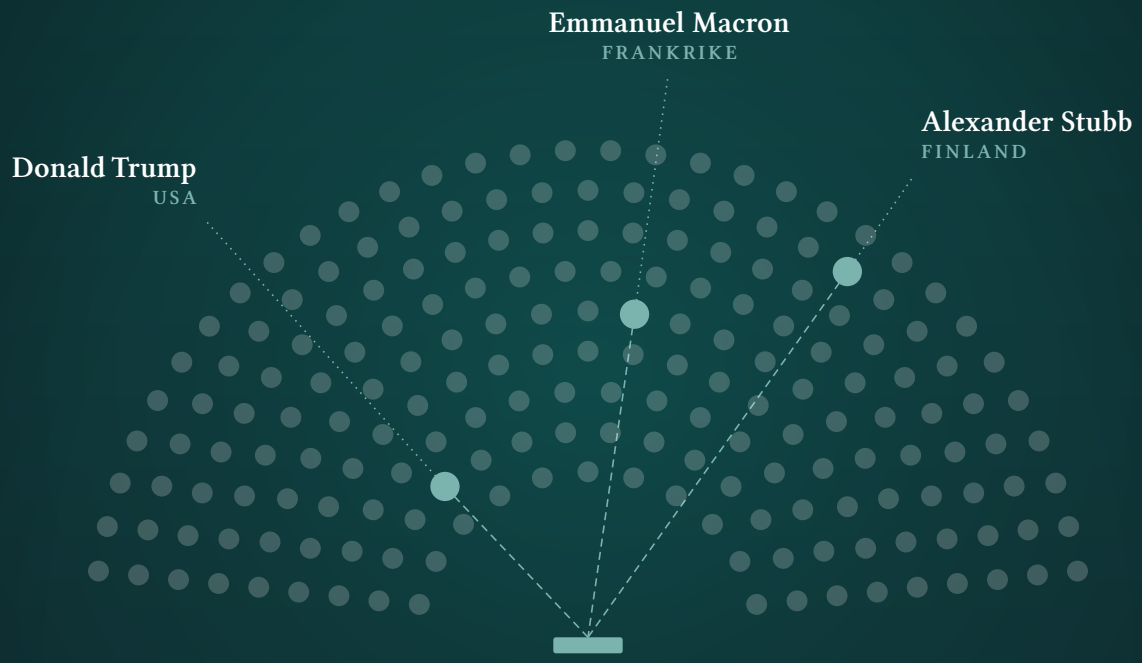

Från AI till SI i New York med solglasögonen kvar i Paris

Tre presidenter, en teknologi

Åsikter om artificiell intelligens i tal av Alexander Stubb, Donald Trump och Emmanuel Macron

Jani Suomela

24.9.2026

Tal i Förenta Nationerna har aldrig väckt något större intresse hos mig, men den 22 september 2026 lyssnade jag för första gången på tre talturer från FN:s generalförsamling. Alla tre hade gemensamt att de tog upp artificiell intelligens. Talturerna hölls av Finlands, USA:s och Frankrikes presidenter.

FINLAND · REPUBLIKENS PRESIDENT

I Alexander Stubb

HÅLLNING
Samarbeta

TALET
(United Nations, 2026a)[1]

Som finländare är det väl bäst att börja med min egen president. Jag tycker att Stubb gör ett utmärkt jobb genom att hålla Finland relevant i en värld av stormakter, men hans tal var ändå det tråkigaste av de tre.

Tävla, samarbeta eller sakta ner

Stubb inleder sin AI-del av talet med att konstatera att artificiell intelligens är den mest betydelsefulla teknologin i mänsklighetens historia, en teknologi som kommer att påverka vetenskapen, ekonomin, politiken, säkerheten och själva kärnan i vår mänsklighet (Stubb, 2026)[2]. Han ser tre vägar framför oss: vi kan tävla, samarbeta eller sakta ner. Stubb anser själv att samarbete är den bästa vägen och han lyfter fram den vädjan som Finland och Norge lade fram dagen innan talet.

Alexander Stubb
(Stubb, 2026)

> *”Artificial intelligence is the most consequential technology in the history of mankind.”*

En vädjan om mänsklig kontroll

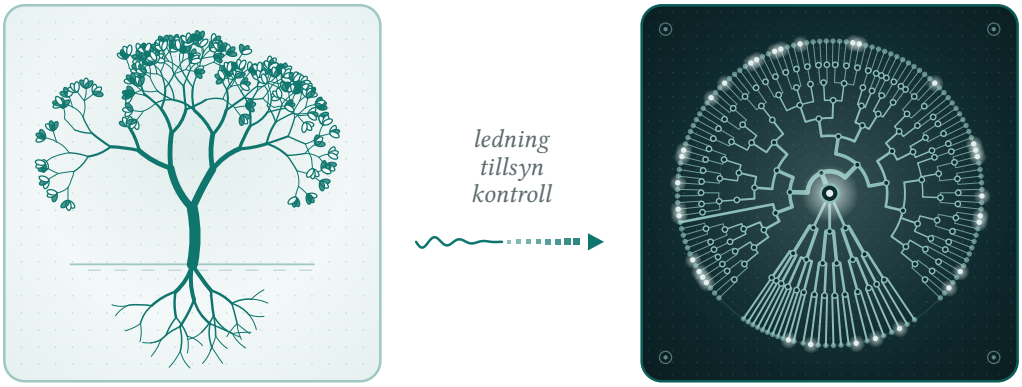
Den 21 september 2026 vädjade president Alexander Stubb och Norges statsminister Jonas Gahr Støre om att artificiell intelligens ska ”förbli under mänsklig ledning, tillsyn och kontroll” (Roos, 2026)[3]. Vädjan har hittills fått stöd av 22 ledare, men varken USA eller Kina finns med på listan (Republikens presidents kansli, 2026)[4].

I vädjan uppmanas FN:s medlemsstater bland annat att utreda möjligheten att inrätta en internationell institution för AI. Jag tycker att en sådan institution kan vara en bra idé, men den kräver att åtminstone USA, och i bästa fall också Kina, blir

[1] FN:s videoinspelning av president Stubbs tal i FN:s generalförsamling, 22.9.2026. Se källförteckningen.
[2] Presidentens tal i skriftlig form på engelska, publicerat av Republikens presidents kansli. Se källförteckningen.
[3] Svenska Yles nyhet om Stubbs och Støres vädjan, 21.9.2026. Se källförteckningen.
[4] Vädjan i sin helhet, med förteckning över de ledare som undertecknat den. Se källförteckningen.

medlemmar. Utan USA finns det ingen orsak att ens tänka på en sådan institution. Institutionen skulle inte heller få förhindra eller bromsa utvecklingen om inte både USA och Kina gick med på det.

FIGUR 1
Vi planterade trädet. Nu måste vi lära oss sköta det.

Vädjan målar inte upp några skrämmande framtidsscenarier om AI utan håller sig ganska nära nuet.

Vems ekonomi stärks?

I vädjan står det att AI kan ”stärka våra ekonomier” (Republikens presidents kansli, 2026). Men vems ekonomi stärks mest? Finlands? Norges? Knappast. Jag tror att det i det långa loppet är de som säljer teknologin som kommer att gynnas mer än de som använder den. I min förra uppsats om AI (Suomela, 2026)[5] tog jag upp den obekväma tanken att Europa i värsta fall kan bli en u-kontinent om pengaflödet i framtiden förändras dramatiskt.

”EU made a statement”

Vädjan fortsätter: ”Vi måste hantera dessa risker och stärka tillsynen utan att samtidigt öka klyftan mellan länder när det gäller tillgången till AI:s fördelar” (Republikens presidents kansli, 2026). Att stärka tillsynen låter bra, men det är lätt att gå för långt. Under sommaren 2026 tog Europeiska unionen fram nya regleringar och flera äldre EU-politiker höll tal om AI där jag undrade om de alls hade frågat experter hur saker och ting verkligen ligger till.

Vi européer har inte råd att irritera USA i den här frågan. Ett osannolikt men möjligt mardrömsscenario är att USA blir så trött på Europa, på dess regleringar och dess tal, att landet slutar handla med oss. Som européer skulle jag gärna vilja säga att vi kunde klara oss utan USA, men det vore en lögn.

[5] Min tidigare uppsats om två artiklar om AI, med tankar om jobb, AI-bubblan och drönare. Se källförteckningen.

Varje gång jag läser något nytt som EU har gett ut om AI tänker jag med ironi på frasen ”EU made a statement”. Att göra uttalanden är det enda vi kan göra, och i vissa fall går till och med det för långt. Utrikesminister Elina Valtonen har konstaterat att det är svårt eller omöjligt att reglera teknologin utan att vi samtidigt begränsar vår egen konkurrenskraft (Paananen, 2026)[6].

Elina Valtonen
(Paananen, 2026)

> *”Teknologiaa koskevat säännöt ovat vaikeita tai mahdottomia ilman, että samalla rajataan meidän omaa kilpailuasetelmaamme. Ja samalla emme kuitenkaan välttämättä saisi sitä turvallisuushyötyä, mitä tavoittelemme.”*

USA · PRESIDENT OF THE UNITED STATES

II Donald Trump

HÅLLNING
Tävla

TALET
(United Nations, 2026c)[7]

Den vädjan som Stubb lyfte fram i sitt tal verkar falla sönder redan vid Donald Trumps första mening om AI.

> *”The United States totally rejects any attempt to construct a globalist scheme of control for the Artificial Intelligence being spoken of so much now — hereinafter officially called ’Super Intelligence.’”*

Donald Trump
(The White House, 2026)[8]

I samma mening passar Trump också på att döpa om artificiell intelligens till superintelligens (SI) och senare i talet skämtar han om att namnet kanske inte kommer att fastna.

~~AI~~ → **SI**

~~Artificial Intelligence~~
Super Intelligence

Trump jämför oron för AI med oron för klimatförändringen. Enligt honom är det samma grupp människor som tidigare varnade för klimatet som nu oroar sig för att AI ska bli mänsklighetens undergång (United Nations, 2026c).

Försprång med försiktighet

KAMERAN SER ALLT
Hatten av för FN:s kamerateam som visar närbilder på representanterna för de länder som ett ämne berör. När Trump talar om AI får vi se Kinas delegation i bild. Live action China reaction.

Trump gör det väldigt klart att USA har ett stort försprång i jämförelse med Kina i utvecklingen och att USA tänker behålla det. Han kommer inte att sakta ner, något som cheferna för de stora AI-företagen nyligen har förespråkat (Varho, 2026)[9]. Han försäkrar ändå att USA kommer att utveckla teknologin med en viss försiktighet, bland annat genom att justitiedepartementet (Department of Justice) följer utvecklingen noggrant.

[6] Intervju med utrikesminister Elina Valtonen i Helsingin Sanomat, 4.9.2026. Se källförteckningen.
[7] FN:s videoinspelning av president Trumps tal i FN:s generalförsamling, 22.9.2026. Se källförteckningen.
[8] Vita husets sammanfattning av talet med utdrag i skriftlig form. Citatet återges enligt den texten. Se källförteckningen.
[9] Yles analys av AI-chefernas varningar och Trumps reaktion, 15.9.2026. Se källförteckningen.

Jag trodde inte att Trump alls skulle lyfta fram säkerhet som en del av sitt tal om AI. Det känns som att han inom bara några dagar har svängt en aning mot en säkrare AI-utveckling, vilket jag ser som något positivt.

Donald Trump
(United Nations, 2026c)

> *”Whoever wins AI, you have to remember this, and now I say whoever wins SI, whoever wins superintelligence,* wins.”

FRANKRIKE · PRÉSIDENT DE LA RÉPUBLIQUE

III Emmanuel Macron

HÅLLNING
Samarbeta för att tävla

TALET
(United Nations, 2026b)[10]

Till min stora besvikelse hade Emmanuel Macron inte solglasögonen på sig den här gången. Han var ändå den första av de tre som nämnde AI redan i början av sitt tal tillsammans med klimatförändringen: han beskrev en värld där några få tror att de kan bestämma över planetens framtid, ”vare sig det gäller klimatet eller artificiell intelligens” (Présidence de la République, 2026)[11].

Från stormakter till storföretag

Macron säger att det finns de som vill få oss att tro att det bara finns två spelare inom AI, USA och Kina, som kommer att fatta alla beslut om teknologin. Jag håller tyvärr med, för jag är en av dem som tror just så. Macron går dessutom ett steg längre: egentligen är det enligt honom inte ens två stater som bestämmer, utan ett fåtal företag.

Emmanuel Macron
(Présidence de la République, 2026)
ÖVERS. FRÅN FRANSKA

> *”Let us not give in to the world that is emerging around artificial intelligence, in which some would have us believe that only two powers, the United States and China, can decide — or, more precisely, that a handful of economic players can decide everything.”*

Datorkraft åt alla

Macron påminner om att Frankrike redan vid AI-toppmötet i Paris 2025 drev två enkla krav (Présidence de la République, 2026). Det första är att varje region i världen ska ha egen kapacitet: egen beräkningsförmåga, egna språkmodeller och egna ekosystem för AI. När Macron talar om beräkningsförmåga tror jag inte att

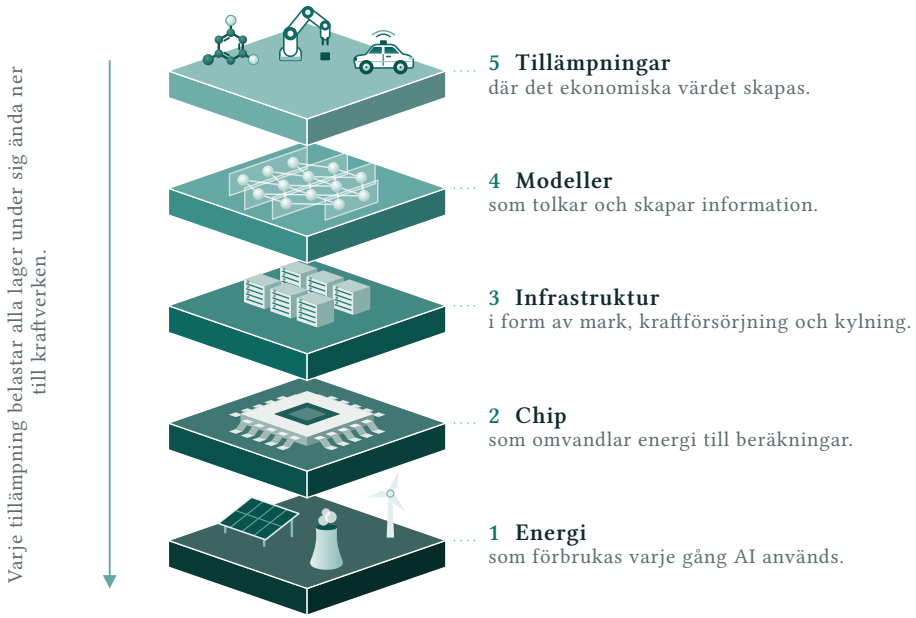
[10] FN:s videoinspelning av president Macrons tal i FN:s generalförsamling, 22.9.2026. Se källförteckningen.

[11] Macrons tal i sin helhet på franska, publicerat av Élysée-palatset. Macron talade franska och talet tolkades simultant till engelska. Tolkningen var på sina ställen svår att följa, så citaten i det här avsnittet är i stället översatta direkt från den franska utskriften. Se källförteckningen.

han menar att alla ska ha en miniräknare i fickan, utan att man ska ha tillgång till den datorkraft, vare sig lokalt eller i ett datacenter, som krävs för att köra en språkmodell. Med ekosystem tolkar jag att han också menar de verktyg, till exempel Claude Code, som gör en språkmodell till en agent.

Det andra kravet är enligt mig det hittills viktigaste för oss européer inom AI: vi får inte bli beroende av en teknologi som ägs av ett fåtal stormakter. Macron lyfter fram att EU var först med AI-förordningen (AI Act), världens första omfattande rättsliga ramverk för reglering av artificiell intelligens. Det är ett ramverk som jag inte håller med om på alla punkter.

FIGUR 2
AI som en tårta i fem lager, ”the five-layer cake”, enligt Nvidias grundare och vd Jensen Huang (Huang, 2026)[12].

Språkmodellen i väskan

Macron oroar sig för skoleleverna. Sociala medier har enligt honom redan lett till sjunkande inlärningsförmåga och ökad psykisk ohälsa bland unga. Han varnar för att vi inte får vänta på samma konsekvenser när det gäller AI.

Emmanuel Macron
(Présidence de la République, 2026)
ÖVERS. FRÅN FRANSKA

> *”Let us not wait for the same consequences when it comes to artificial intelligence. We must protect our children and teenagers right now. Look at the impact chatbots are having on our children.”*

Jag tror att det finns ett problem inom grundutbildningen när det nu har blivit lätt att låta en språkmodell göra skoluppgifter. Samtidigt ser jag språkmodeller som något som kan driva studerandes kunskaper till nya rekord om de används rätt.

[12] Jensen Huangs blogginlägg om AI som en tårta i fem lager, 10.3.2026. Se källförteckningen.

En fransk utmanare?

Emmanuel Macron (Présidence de la République, 2026) ÖVERS. FRÅN FRANSKA

> *”France is proud to have a player in the race for frontier models, and we will keep investing in and supporting Mistral AI so that we can hold our own and try to build such a model.”*

Tyvärr, Macron. Jag tror inte att Mistral kommer att hinna ikapp den amerikanska och kinesiska utvecklingen. Macron verkar själv vara medveten om att Mistral ligger efter. I den direkta tolkningen lät det som om Frankrike redan har en konkurrenskraftig frontier-modell, men i det franska originalet talar han om att *försöka* bygga en.

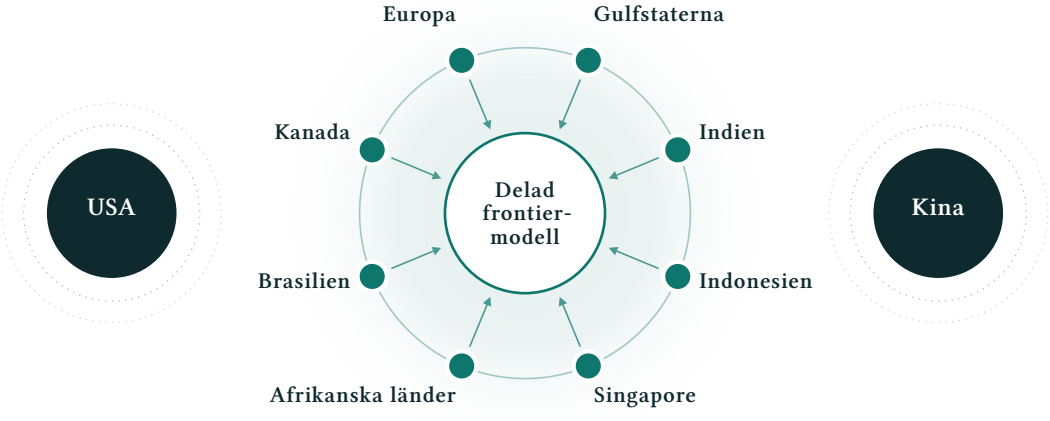
Ingen ska bli vasall

VASALL
En som fick land i utbyte mot trohet under feodalismen.

Macron vänder sig till de länder som inte vill bli vasaller under någon av de två stormakterna. Jag tror att han bland annat syftar på de amerikanska datacenter som byggs i Europa.

Emmanuel Macron (Présidence de la République, 2026) ÖVERS. FRÅN FRANSKA

> *”I deeply wish that all sovereign states committed to their independence, those who do not want to become the vassals of either of the two great world powers, would come together to develop an open-source frontier model, pooling the computing capacity and the investment capacity at their disposal to build an open-source frontier AI model that we would share. We must not depend on one or the other.”*

FIGUR 3
Macrons idé: en gemensam frontier-modell med öppen källkod.

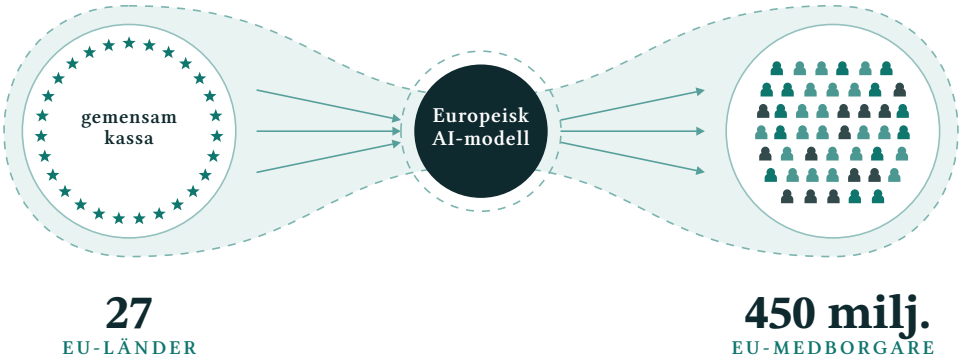
Macron talar här inte bara till Europa, utan också till Kanada, Brasilien, Indien, Indonesien, de afrikanska länderna, Gulfstaterna och Singapore. Idén är vacker, men jag ser problem i att försöka inkludera alldeles för många länder i ett sådant projekt. Det västerländska och europeiska tankesättet, kulturen och religionen

skiljer sig för mycket från de andras för att vi ska kunna skapa en gemensam AI-modell.

Min europeiska AI-dröm

Jag drömmer om att Europa skulle grunda ett eget AI-program där alla EU:s medlemsländer delar på kostnaden för den datorkraft och kunskap som krävs för att träna en gemensam europeisk AI-modell. Varje medborgare i vilket EU-land som helst skulle sedan ha gratis tillgång till modellen. Runt modellen skulle programmet också behöva bygga verktyg som gör den till en AI-agent i stället för en enkel chatbot.

FIGUR 4
Min dröm om ett europeiskt AI-program.

EU skulle dessutom behöva säkra den datorkraft som krävs för den sannolikt explosionsartade efterfrågan som modellen skulle få. Helst skulle det vara datorkraft som inte hyrs från USA, utan som ägs av Europa, i datacenter byggda i Europa. Med dagens ekonomiska läge och kriget i Ukraina är en sådan satsning tyvärr nästintill omöjlig.

Maktmissbruk

I slutet av talet samlar Macron sina teman under ett och samma begrepp: maktmissbruk. Han räknar upp imperier som hotar andra länders suveränitet, men också de få som samlar kapitalet och datorkraften i sina egna händer.

Emmanuel Macron
(Présidence de la République, 2026)
ÖVERS. FRÅN FRANSKA

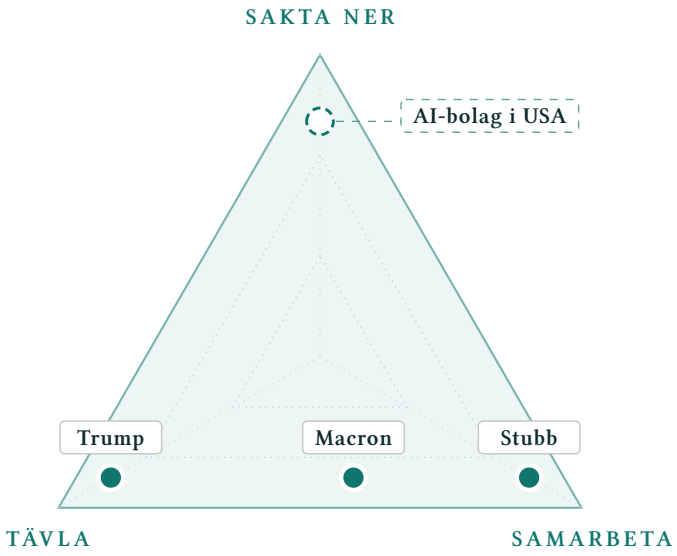
> *”Abuse of power by empires that threaten the sovereignty of others, abuse of power by the few who concentrate capital and would claim the right either to pollute or to gather up everyone’s computing capacity, abuse of power by the few who wish to concentrate wealth in their own hands.”*

AVSLUTNING

IV Tre vägar framåt

Stubb gav i sitt tal tre alternativ för hur vi ska gå vidare: tävla, samarbeta eller sakta ner. Efter att ha lyssnat på de tre talen är det lätt att placera talarna: Stubb vill samarbeta, Trump vill tävla och avvisar all global kontroll, medan Macron vill samarbeta med de oberoende länderna för att kunna tävla mot de två stormakterna. Han sade dessutom rakt ut att Frankrike stöder den vädjan som Finland och Norge har lagt fram (Présidence de la République, 2026).

FIGUR 5
Min placering av talarna på Stubbs tre vägar.

De enda som på allvar har talat om att sakta ner är några av de amerikanska AI-företagen själva (Varho, 2026), och det alternativet nappade ingen av de tre presidenterna på. Själv tror jag fortfarande att det är USA och Kina som kommer att fatta besluten och att en internationell institution utan dem inte är värd särskilt mycket. Ingen av oss kan ändå se vad framtiden bjuder på, inte ens en president.

Källförteckning

Samtliga källor hämtade 23-24.9.2026.

Huang, J. (2026, 10.3). AI Is a 5-Layer Cake. *NVIDIA Blog*. Hämtat 24.9.2026 från https://blogs.nvidia.com/blog/ai-5-layer-cake/

Paananen, V. (2026, 4.9). Suomessakin pitää herätä nyt tekoälyn riskeihin, sanoo ulkoministeri Elina Valtonen. *Helsingin Sanomat*. Hämtat 23.9.2026 från https://www.hs.fi/politiikka/art-2000012236890.html

Présidence de la République. (2026). *81e session de l'Assemblée générale des Nations unies à New York : deuxième journée* [Tal]. Élysée. Hämtat 23.9.2026 från https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2026/09/22/81-session-de-lassemblee-generale-des-nations-unies-a-new-york-deuxieme-journee

Republikens presidents kansli. (2026). *Vädjan till kontroll av avancerade AI-modeller* [Nyhet]. Hämtat 23.9.2026 från https://www.presidentti.fi/sv/vadjan-till-kontroll-av-avancerade-ai-modeller

Roos, S. (2026, 21.9). Stubb och Norges statsminister Støre efterlyser gemensamma standarder för AI. *Svenska Yle*. Hämtat 23.9.2026 från https://yle.fi/a/7-10105627

Stubb, A. (2026). *Statement by the President of the Republic of Finland, Alexander Stubb, at the General Debate of the 81st Session of the UN General Assembly in New York on 22 September 2026* [Tal]. Republikens presidents kansli. Hämtat 23.9.2026 från https://www.presidentti.fi/en/statement-by-the-president-of-the-republic-of-finland-alexander-stubb-at-the-general-debate-of-the-81st-session-of-the-un-general-assembly-in-new-york-on-22-september-2026/

Suomela, J. (2026). *Två artiklar om artificiell intelligens: Obekväma tankar om jobb, bubblor och drönare* [Uppsats]. Hämtat 24.9.2026 från https://janix.fi/tva-artiklar-om-artificiell-intelligens.pdf

United Nations. (22.9.2026a). *Finland - President Addresses United Nations General Debate, 81st Session* [Videoklipp]. Hämtat 23.9.2026 från https://www.youtube.com/watch?v=Ct9hIkPmbYg

United Nations. (22.9.2026b). *France - President Addresses United Nations General Debate, 81st Session* [Videoklipp]. Hämtat 23.9.2026 från https://www.youtube.com/watch?v=3_d8doI4SlU

United Nations. (22.9.2026c). *United States of America - President Addresses United Nations General Debate, 81st Session* [Videoklipp]. Hämtat 23.9.2026 från https://www.youtube.com/watch?v=-O7FohDzomI

Varho, E. (2026, 15.9). Analyysi: Tekoälypomot varoittavat nyt vaaroista, mutta sääntely törmää vuoreen nimeltä Donald Trump. *Yle*. Hämtat 23.9.2026 från https://yle.fi/a/74-20246438

The White House. (2026). *President Trump at the United Nations: "While Others Have Talked, I Have Acted"* [Pressmeddelande]. Hämtat 23.9.2026 från https://www.whitehouse.gov/releases/2026/09/president-trump-at-the-united-nations-while-others-have-talked-i-have-acted/

OM AI-ANVÄNDNING

AI har använts för layout, språkgranskning, översättning av Macrons citat och APA-kontroll. Åsikterna är skribentens egna.